

ZMNE STRATÉGIAI VÉDELMI KUTATÓINTÉZET

ELEMZÉSEK – 2010/1

1241 Budapest Pf.: 181 – Tel.: 432-90-92 – Fax:: 432-90-58
www.svki.zmne.hu

Az Egyesült Államok Ázsia-politikája: lemarad, ha kimarad

Barack Obama elnök első hivatali évének utolsó heteiben az ázsiai kapcsolatok kerültek az amerikai adminisztráció fókuszába. Az amerikai elnök november közepén egyhetes kelet-ázsiai körutat tett Tokiót, Szingapúrt, Sanghajt, Pekinget és Szöült érintve, majd a rákövetkező héten az indiai miniszterelnököt fogadta Washingtonban. A diplomáciai offenzívát inkább kezdeti bizalomerősítő lépések jellemezték, semmint áttörő sikeres eredmények. A világ legdinamikusabban fejlődő régiójában az Egyesült Államoknak ugyanis számos kihívással kell megbirkóznia, ha továbbra is meghatározó szereplő kíván maradni a térségben.

Kelet-ázsiai hatalmi körkép

Kelet-Ázsia a világ azon kevés régióinak egyike, ahol Barack Obama, az új demokrata elnök George W. Bushtól alapvetően kiegyensúlyozott, fejlődő kapcsolatokat örökölt. Az előző adminisztrációnak Ázsia két legerősebb és legdinamikusabban fejlődő hatalmával, Kínával és Indiával sikerült egyszerre kiegyensúlyozott kapcsolatokat kiépítenie, sőt, az utóbbival a stratégiai együttműködés minőségi változásokat is eredményezett. Mindeközben a hagyományos szövetségeseikkel – Japánnal, Dél-Koreával, Tajvannal – is összességében szoros maradt az együttműködés. Természetesen mindez nem jelenti azt, hogy viták, régi és új kihívások ne adódtak volna ebben a hatalmas és gyorsan fejlődő térségben. Azonban éppen a régió – és azon belül a térség – kulcsországai világpolitikai szerepének felértékelődése és várható további erősödése folytán az Obama elnöknek minden bizonnyal nehezebb dolga lesz az amerikai érdekek érvényesítésében, mint elődjének.

Összehasonlító GDP-táblázat

Ország	2008-as GDP (mrd USA dollár)
USA	14 200
Japán	4 909
Kína	4 326
India	1 217
Dél-Korea	929
ASEAN országok	1 292

Forrás: World Bank Data and Research

Napjaink Kelet-Ázsiája a klasszikus hatalmi egyensúly terepére emlékeztet. Feltörekvő és egymással versenyző nemzetállamok találhatóak a térségben, amelyek között az egyre jelentősebb gazdasági együttműködés mellett továbbra is alacsony fokú politikai integráció valósult meg.¹ A térség legfontosabb nemzetközi együttműködési keretei az ASEAN (Association of South-East Asian Nations – Délkelet-ázsiai Nemzetek Szervezete), az APEC (Asia Pacific Economic Forum – Ázsia Csendes-óceáni Gazdasági Fórum) és az EAS (East Asia Summit – Kelet-ázsiai Csúcsértekezlet). A térségben az ASEAN érte el a legmagasabb integrációs szintet: a gazdasági, kulturális együttműködés mellett egyre bővülő biztonsági szerepet is játszik. Az utóbbi években a szervezet mind gyakrabban ülésezik ASEAN+3 formában, Kína, Japán, Dél-Korea bevonásával. A Kelet-Ázsia Csúcsértekezlet az ASEAN kezdeményezésére indult tágabb, ezért egyelőre jóval lazább együttműködési forma, amely az ASEAN+3 mellett Indiát is magában foglalja, és megfigyelőként Oroszország is részt vesz az ülésein. A hosszú távú tervek szerint az EAS jelentené a kiindulási alapját egy majdani Kelet-

¹ America's Role in Asia – Asian and American Views. The Asia Foundation.
<http://asiafoundation.org/publications/pdf/327>, 2. o.

ázsiai Közösségnek (East Asian Community). Az Egyesült Államok azonban eddig kimaradt az említett két együttműködési formából, ami hosszabb távon akár az USA befolyásának csökkenéséhez is vezethet. Intézményes formában egyedül az APEC-ben van jelen a régióban, amely a legtágabb és leglazább együttműködési keret.

A térségben sok a „klasszikus” biztonságpolitikai kihívás és a nemzetállamok közötti konfliktusforrás: többek között az észak-koreai atomprogram, Tajvan kérdése, a dél-kínai tenger szigetvitái, India és Kína lappangó rivalizálása az indiai óceáni térségben és időnként kiújuló határvitái, India és Pakisztán konfliktusa. Az ázsiai hatalmi egyensúly szempontjából különösen Kína és India növekvő rivalizálása figyelemre méltó.² Kína Pakisztánban, Burmában, Srí Lankán haditengerészeti támaszpontokat épít, India jelentős flottafejlesztési programot valósít meg,³ és időről időre kiújuló határvitáik vannak India északkeleti határvidéken. A két ország között mindemellett is bővülnek a gazdasági kapcsolatok, és rendszeresek a politikai, katonai találkozók, egyaránt jelen van tehát a kooperáció és a verseny. Mindeközben Japán továbbra is elsősorban az Egyesült Államok nyújtotta szövetségre hagyatkozik, de lassú lépésekkel egyre szélesebb mozgástérre kíván szert tenni. Ebben a dinamikusan fejlődő térségben kell az Egyesült Államoknak lépést tartania, amely egyre nehezebb feladatnak ígérkezik.

Mindezek ellenére az Egyesült Államok továbbra is legerősebb ázsiai katonai hatalom, s nukleáris védőernyőjével, támaszpontjaival (Japán, Dél-Korea) és aktív haditengerészeti jelenlétével a kelet-ázsiai stabilitás és hatalmi egyensúly egyik legfontosabb letéteményese. Gazdasági-pénzügyi téren ugyanakkor jelentős, de korántsem egyedüli meghatározó szereplő, ráadásul gazdasága igen erős függőségi helyzetbe került a régiótól, ami rendkívül beszűkíti a politikai mozgástérét. Kereskedelmi szempontból ma már a kelet-ázsiai térség a legfontosabb régió az USA számára, azonban a kereskedelmi mérleg tekintetében évről évre hátrányosabb helyzetbe kerül, különösen Kína miatt. A kereskedelmi kapcsolatok mellett az Egyesült Államok az adósságfinanszírozás miatt is kiszolgáltatott helyzetbe került a régióval szemben: két legnagyobb hitelezője ugyanis Kína 798,9 milliárd dollárral, valamint Japán 746,5 milliárd dollárral.⁴ A világgazdasági válság sem változtatott azon a felálláson, miszerint az óriási amerikai deficitet, vagyis túlfogyasztást továbbra is nagyrészt ázsiai hitelekből finanszírozzák, amire az ázsiai országoknak jórészt az Egyesült Államokba irányuló exporttöbblet révén van lehetőségük. Különösen a Kínától való növekvő függés lehet aggasztó az Egyesült Államok jövője szempontjából, amit a stagnáló Japán egyre kevésbé, India pedig még távolról sem tud kiegyensúlyozni. Washington lehetséges jövőbeni ázsiai politikai-stratégiai lehetőségeit, a „régii szövetségek megerősítését és új partneri kapcsolatok kiépítését”⁵ alapvetően behatárolják a kétoldalú gazdasági interdependenciák.

Az USA legfontosabb ázsiai (+EU) bilaterális kereskedelmi kapcsolatai

Ország	USA – Export (mrd USA dollár)	USA – Import (mrd USA dollár)
Kína	69 732,8	337 772,6
Japán	65 141,8	139 262,2
India	17 682,1	25 704,4
Dél-Korea	34 668,7	48 069,0
ASEAN	75,0	120,0
EU	271 810,1	367 617,0

Forrás: US Census Bureau – Foreign Trade Statistics.

² Gurpreet S Khurana: China – India Maritime Rivalry. *Indian Defence Review*, Vol. 23. 04.04 2009. <http://www.indiandefencereview.com/2009/04/china-india-maritime-rivalry.html>

³ Howard Chua-Eoan: Beyond Pirates: On the High Seas, an India-China Rivalry. *Time Magazine*, 08.04 2009
Read more: <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1890251,00.html#ixzz0c2Ws72lq>
<http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1890251,00.html>

⁴ United States Department of Treasury - Major Foreign Holders Of Treasury Securities. 16.12.2009. <http://www.treas.gov/tic/mfh.txt>

⁵ Xinhuanet News Online: Obama looks to strengthen Asia ties, reaffirms Japan alliance. 14.11.2009. http://news.xinhuanet.com/english/2009-11/14/content_12454925.htm

Az Egyesült Államokat legsürgősebb biztonságpolitikai kihívásai és lekötöttségei ráadásul jelenleg Afganisztánhoz, Iránhoz és a Közel-Kelethez kötik, ami erőforrásokat és figyelmet vesz el a kelet-ázsiai térségtől, és további politikai nehézségeket okoz az Ázsia nagyhatalmaival folytatott hatalmi játszmákban – gondoljunk csak az indiai-pakisztáni-afganisztáni háromszögre, vagy Kína és Irán gazdasági együttműködésére. Ilyen helyzetben Washington számára rendkívüli feladat a bilaterális kapcsolatok összeegyeztetése a tágabb regionális és globális amerikai érdekekkel, és a megfelelő prioritások meghatározása.

Kína

Kína felemelkedésével a kínai-amerikai kapcsolat a világ legfontosabb bilaterális kapcsolatává vált. Néhány elemző a két ország globális szerepe és együttműködése kapcsán már szívesen beszélne egy G2-ről formációról. Azonban Kína – megfogadva Teng Hsziao-ping útmutatását, miszerint Kínának higgadtnak, nyugodtnak kell maradnia, s úgy kell nagy dolgokat véghezvinnie, hogy közben nem áll semminek az élére – egyelőre nem hajlandó „felelőségteljes szerepvállalóként” jelentős globális feladatokat magára venni. Obama körútjának minden bizonnyal nem is volt célja, hogy bármelyik vitás kérdésben gyors eredményt érjen el, sokkal inkább ez esetben is kezdeti bizalomnövelő látogatásnak szánta kínai útját.

A kétoldalú kapcsolatok jelenlegi legfontosabb területei a gazdaság és a pénzügyek. A fő vitapontok – a kétoldalú kereskedelem egyensúlytalansága, a kínai jüan mesterségesen alacsonyán tartott árfolyama, a szerzői jogvédelem ügye, a kínai termékek minősége, az amerikai vámok kérdése – az elmúlt évtizedben fennmaradtak, sőt nagyobb hangsúlyt kaptak. Mellettük hasonló fontosságot kapott a klímapolitika, illetve az üvegházhatás kérdése, amely a környezetvédelem iránt érzékenyebb Obama hatalomra jutásával a kétoldalú kapcsolatok egyik sarokpontja lett. Az amerikai elnöknek – a barátságos nyilatkozatok és deklarációk ellenére – egyik területen sem sikerült konkrét eredményt elérnie. Biztonságpolitikai téren az észak-koreai atomprogram, az Irán elleni szankciók kérdése, és Ázsia átfogó biztonsági helyzete volt a napirenden. Bár a fenti kérdések egyikében sem lehetett számítani áttörésre, számos elemző szerint a kínai igényekhez való az amerikai „alkalmazkodás” a kelleténél erőteljesebbre sikeredett. A kínai látogatás legnagyobb port kavarázó momentuma a közös zárónyilatkozat az a Dél-Ázsiára vonatkozó kitétele volt, mely szerint „*az Egyesült Államok és Kína együttműködik abban, hogy béke és stabilitás legyen Dél-Ázsiában*”. E kijelentésnek komoly visszhangja volt Újdelhiben, amely azonnal visszautasította annak lehetőségét, hogy Kína bármiféle „felügyelő” szerepet kapjon India és Pakisztán konfliktusában.⁶ Az Egyesült Államok külügyminisztériuma később nem győzte hangsúlyozni, hogy a nyilatkozat nem jelenti India bármiféle leértékelődését az USA Ázsia-politikájában.

Barack Obama Tajvan kérdésében is alapvetően elődjei politikáját követi, ugyanakkor néhány kisebb mozzanat alapján arra lehet következtetni, hogy ebben a kérdésben sem kíván Pekinggel élesen konfrontálódni. A pekingi Obama-látogatáson készült zárónyilatkozat szerint a két ország szuverenitása és a területi integritása tiszteletben tartásának az alapelve a két ország közös nyilatkozatainak sarokköve.⁷ Korábbi amerikai elnökök inkább tudomásul vették, mintsem elismerték az egy Kína-elveket.⁸ Emellett az Obama-adminisztráció az elnök pekingi látogatásának időpontjáig nem jelentett be egyetlen fegyverzet-eladási ügyletet sem Tajvan részére, holott nem sokkal távozása előtt Bush elnök egy 6,5 milliárd dolláros ügyletet hagyott jóvá.⁹ A látogatást követően, 2009 decemberében viszont szállító helikopterek, 2010 januárjában pedig 1,1 milliárd dollár értékben több mint 250 Patriot típusú rakéta megvásár-

⁶ The Indian News – Online: India rejects third party role in ties with Pakistan. 18.11.2009. http://www.thaindian.com/newsportal/south-asia/india-rejects-third-party-role-in-ties-with-pakistan_100276608.html

⁷ US – China Joint Statement. The White House – The Office of the Press Secretary. 19.11.2009. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/us-china-joint-statement>

⁸ Daniel Blumenthal: Obama's Asia trip: a series of unfortunate events. *Foreign Policy Online*, 18.11.2009. http://shadow.foreignpolicy.com/posts/2009/11/18/obamas_asia_trip_a_series_of_unfortunate_events

⁹ Parris H. Chang: Is President Obama Abandoning Taiwan? *The Wall Street Journal Online*, 30.11.2009. <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748703939404574566921385329470.html>

lását engedélyezte Tajvan számára Washington. Obama a kínai házigazdák szervezését elfogadva kevés nyilvános szereplésen vett részt, civil szervezetekkel, hétköznapi kínaiakkal alig találkozott, Tibetről, az emberi jogokról szinte meg sem szólalt. Összességében tehát kínai útja inkább egy mosolydiplomáciai offenzívára hasonlított, kevés tartalommal és eredménnyel. A látogatást követően az emberi jogok kérdésében is érezhető változás történt: 2009 decemberében részben Liu Xiaobo emberjogi aktivista 11 évi börtönre való elítélése (december 10.), részben pedig a pakisztáni származású, de brit állampolgár drogcsempész, Akmal Shaikh halálra ítéltése és kivégzése (december 29.) miatt történt hivatalos diplomáciai tiltakozás a kínai külügyminisztériumnál, majd indult heves bírálat a kínai kommunista rendszer ellen az amerikai és a brit sajtóban.

Japán és Dél-Korea

Az Egyesült Államok legfontosabb ázsiai szövetségeseit illetően Barack Obama nem örökölt felhőtlen a viszonyt. A közös ügyek és érdekek mellett – az észak-koreai atomprogram, Kína megerősödésének következményei, a gazdasági, környezetvédelmi együttműködés szükségessége – már jó ideje komoly viták árnyékolják be a kétoldalú kapcsolatokat. A George W. Bush elnöki éve alatt leginkább csak a legkülönbébb nemzetközi ügyekben – elsősorban a terrorizmus elleni háború keretében zajló fegyveres missziókban való részvétel kapcsán – a háttérben érzékelhető állandó amerikai nyomásgyakorlás volt az, ami állandó frusztrációt okozott a bilaterális kapcsolatok terén. A nemrégiben hatalomra került új japán kormány Hatojama Jukio vezetésével ráadásul a japán igényeket hangsúlyosabban kívánja megjeleníteni a kétoldalú kapcsolatokban. Az egyik legkomolyabb vitapont az Okinava-szigeti támaszpont ügye. A Japánban lévő 40 ezer amerikai katona kétharmada továbbra is ezen a szigeten állomásozik, amit a helyi lakosság – és a japán közvélemény – túlnyomó többsége ellenéz. Az évtizedes vitát jelenleg tovább mélyíti egy új kifutópálya építésének terve a katonai reptéren, amihez az Egyesült Államok ragaszkodik, az új japán kormányfő számára azonban komoly belpolitikai problémát jelentene ebben a kérdésben engedni Washington nyomásának.¹⁰ Hatojama ráadásul korábban az amerikai fegyveres erők jogállásáról szóló törvény általános felülvizsgálatát is kilátásba helyezte.¹¹

A tokiói találkozón a várakozásoknak megfelelően nem sikerült végleges megoldást találni a vitatott kérdésekre. Mindemellett azonban érdemes megjegyezni, hogy Japán továbbra is GDP-jének mindössze 0,9%-át költi védelmi kiadásokra, ami persze így is 40 milliárd dollár fölötti összeg,¹² de kínai védelmi kiadásokhoz képest (63 milliárd dollár) egyre inkább lemarad, s eltöprel az Egyesült Államok védelmi büdzséje mellett is. Nem valószínű tehát, hogy az immár két évtizede gazdaságilag stagnáló Japán rövid távon látványos lépéseket tenne a teljes jogú politikai-katonai „emancipáció” felé. Az egyre nagyobb gazdasági versenynek és adósságállománynak kitett Egyesült Államok azonban várhatóan a jövőben kevésbé fogja tolerálni a Japánhoz hasonlóan gazdag országok számára az amerikai katonai hatalom nyújtotta védőernyő és egyéb „biztonsági javak” ingyenes élvezetét.

Japán mellett a másik hagyományos kelet-ázsiai szövetségese Dél-Korea. A szülői találkozó középpontjában természetesen Észak-Korea kérdése állt. Phenjan az ősz folyamán ismét mutatott némi hajlandóságot arra, hogy felvegye a kapcsolatokat az Egyesült Államokkal és Dél-Koreával, de nukleáris programjáról továbbra sem hajlandó lemondani.¹³ Obama szülői nyilatkozatának megfelelően december 8. és 10. között amerikai különleges megbízott járt Phenjanban, s az amerikai diplomata útját összességében maga és az észak-koreai külügyminiszter is sikeresnek értékelte. A tárgyalásoknak amerikai részről az volt a célja, hogy Észak-Korea térjen vissza a hatoldalú tárgyalásokhoz, s e tekintetben sikeresnek is könyvel-

¹⁰ Josh Rogin: Are US – Japan Relations Really in Crisis? *Foreign Policy Online*, 31.12.2009.

<http://thecable.foreignpolicy.com/?page=1&%24Version=0&%24Path=%2F&%24Domain=foreignpolicy.com>

¹¹ Sheila A. Smith: Obama Tours Asia. Council on Foreign Relations – Interview. 03.11.2009.

<http://www.cfr.org/publication/20639/>

¹² SIPRI Data. Military Expenditures. <http://milexdata.sipri.org/result.php4>

¹³ Scott A. Snyder: Obama Tours Asia. Council on Foreign Relations – Interview. 03.11.2009.

<http://www.cfr.org/publication/20639/>

ték el a találkozót.¹⁴ Észak-Korea ráadásul egy újévi üzenet keretében az Egyesült Államokkal való ellenséges viszony beszüntetése és a tárgyalások folytatása mellett érvelt annak érdekében, hogy a koreai félszigetet mentessé tegyék a nukleáris fegyverektől.¹⁵ Mindemellett belátható időn belül az optimistább forгатókönyvek szerint is csupán a párbeszéd felújítására és a feszültségek csökkentésére lehet számítani, az észak-koreai atomprogram felszámolására aligha. Dél-Korea ezért továbbra is erősen támaszkodni kíván az amerikai szerepvállalásra a koreai félszigeten, viszonzásul tartományi újjáépítési csapat küldésével és működtetésével járul hozzá az afganisztáni misszióhoz.

Szöulban azonban nemcsak biztonságpolitikai, hanem kereskedelmi kérdések is napirenden voltak. Ri Mjong Bak dél-koreai elnök a koreai-amerikai szabadkereskedelmi megállapodás elfogadását kívánja elérni az amerikai kongresszusban még a 2010-es őszi kongresszusi választások előtt, ami az erősödő amerikai protekcionista hangok hallatán nem ígérkezik könnyű feladatnak. Obama ugyan ígéretet tett a kereskedelmi megállapodás erőteljes támogatására, de lehet, hogy ez nem lesz elegendő a kongresszusban.¹⁶

Az ASEAN országok

A dél-kelet ázsiai országok társulása (ASEAN) Kína mellett a világ legdinamikusabban fejlődő régiója. Az Egyesült Államok beruházásai a térségben meghaladják a kínai, tajvani, hongkongi amerikai befektetések összértékét, több amerikai export irányul a térségbe, mint Kínába, s az itteni befektetések bírnak a legmagasabb hozamokkal.¹⁷ A világ egyik legfontosabb kereskedelmi útvonala a térségben található Malaka-szoros, a világkereskedelem egyharmada, a tengeri olaj- és gázszállítmányok kétharmada¹⁸ halad rajta keresztül. De nemcsak gazdasági szempontból jelentős a térség. A föld legtöbb muzulmán vallású embere ebben a térségben él, aminek különös jelentősége van az iszlám világgal megromlott kapcsolatokat újjáépíteni kívánó Obama-adminisztráció számára.

A Bush-adminisztráció idején a dél-kelet ázsiai térséget is elsősorban a terrorizmus elleni háború szemüvegén keresztül figyelte Washington. A szélsőséges vallási csoportok okozta biztonsági kockázatok nem is voltak jelentéktelenek, elég talán az indonéziai Bali szigetén 2002-ben elkövetett, több száz halálos áldozattal járó öngyilkos merényletre, a Fülöp-szigetek déli részén tevékenykedő gerillacsoportokra vagy arra utalni, hogy Thaiföld és Fülöp-szigetek a világ terrorizmus által leginkább fenyegetett országok top 15-jében található. A Bush-kormány azonban amellet, hogy túlságosan előtérbe helyezte a biztonsági kérdéseket a régió országainak relációjában, a kétoldalú kapcsolatokra helyezte a hangsúlyt, s nem a régió egészét képviselő ASEAN-ra. A Bush-korszakban az Egyesült Államok több magas szintű ASEAN-konferencián nem képviseltette magát, bár időközben több kezdeményezést elindított – ASEAN Vállalkozási Kezdeményezés, ASEAN-Egyesült Államok Megerősített Együttműködés, Kereskedelmi és Beruházási Keretegyezmény stb. – a kapcsolatok erősítése érdekében. Amerikai elnök még soha nem volt jelen az ASEAN csúcstalálkozóján, ezt most Barack Obama elnök megtette Szingapúrban, az APEC tanácskozását követően. A távolmaradás kapcsán a Bush-kormányzat egyik fő kifogása az volt, hogy a komoly emberi jogi sérelmeket elkövető mianmari katonai rezsim is teljes jogú tagként vesz részt ezeken a tanácskozásokon. Az Obama-adminisztráció azonban egyrészt a diplomáciai nyitást és párbeszédet részesíti előnyben: Kurt Campbell Kelet-Ázsiáért felelős amerikai külügyminiszter-helyettes személyében, 2009 novemberében, tizennégy év óta az első legmagasabb rangú amerikai tisztviselő járt Mianmarban, Barack Obama pedig a szingapúri csúcstalálkozón egy asztalhoz

¹⁴ North Korea Sees Progress in U.S. Envoy's Visit. *New York Times Online*, 10.12.2009. http://www.nytimes.com/2009/12/11/world/asia/11korea.html?_r=1

¹⁵ North Korea Calls for End to Hostilities with U.S. *MSNBC Online*, 02.01.2010. http://www.msnbc.msn.com/id/34663992/ns/world_news-asiapacific/

¹⁶ U.S.-South Korea Free-trade Pact Stalls over Politics. *Los Angeles Times Online*, 19.11.2009. <http://www.latimes.com/business/la-fi-free-trade28-2009nov28,0,5227938.story>

¹⁷ America's Role in Asia – Asian and American Views. The Asia Foundation. 39. o.

¹⁸ US Energy Information Administration - World Oil Transit Chokepoints -2009. 18.12.2009. http://www.eia.doe.gov/cabs/World_Oil_Transit_Chokepoints/Background.html

ült le a junta élén álló Than Sve tábornokkal.¹⁹ Másrésről az USA nem akar lemaradni a Kínával folytatott versenyben a régió gazdasági lehetőségeinek kiaknázásában. Kínának az ASEAN országaival folytatott kereskedelme 1993 óta meghúszszorozódott, elérve a 180 milliárd dollárt, ami ugyan még mindig kisebb, mint az USA-nak a térséggel folytatott 200 milliárd dollárnyi kereskedelmi volumene, de a trendek egyértelműek.²⁰ Áttörő jellegű megállapodást a szingapúri tárgyalásokon sem hoztak tető alá, a leglényegesebb elem a találkozó létrejöttének ténye és üzenete: az Egyesült Államok aktív szereplő kíván maradni a térségben, és hajlandó mindenkivel tárgyalni.

India

Obama elnök ázsiai körútját követően nem sokkal – 2009 novemberének végén – Manmohan Szingh indiai kormányfő érkezett hivatalos látogatásra Washingtonba. Az április-májusban újraválasztott indiai adminisztráció első hivatalos állami látogatását nagyszabású eseményekkel színesítették a házigazdák. A szívélyes és látványos fogadtatás sem tudta feledtetni azonban, hogy az indiai-amerikai kapcsolatok mintha meggyengültek volna a Bush-kormány távozása óta. Az előző amerikai adminisztráció stratégiai jelentőségű partnerként kívánt Indiára építeni, mely több szempontból is – az erősödő Kínával szembeni hatalmi ellentét, a világ legnépesebb demokráciája, fontos szövetséges a (szélsőséges iszlám) terrorizmus elleni harcban, gyorsan fejlődő gazdasági lehetőségek – kitüntetett figyelmet kapott a Fehér Házban. Kritikusai szerint Barack Obama nem méri fel az Újdelhivel kialakított kapcsolatok hosszú távú stratégiai jelentőségét, s részben azért hanyagolja az indiai kapcsolatokat, nehogy eltávolítsa magától Kínát és Pakisztánt, amelyekre jelenleg nagyobb szüksége van.²¹

Az előző amerikai elnök legjelentősebb eredménye az Indiával kötött polgári célú nukleáris együttműködési megállapodás volt. Az egyezmény, melyet azóta az Egyesült Államok szenátusa is ratifikált, lényegében India *de facto* atomhatalomként való elismerését jelenti amerikai részről, egyben azonban komoly rést ütött az egyébként is sok sebből vérző nemzetközi nukleáris non-proliferációs rezsimen. India ugyanis továbbra sem hajlandó csatlakozni sem az atomsorompó-szerződéshez, sem az atomcsendegyezményhez. Barack Obama azonban külpolitikája egyik sarokpontjává tette a nukleáris fegyverek elleni küzdelmet, amit rendkívül nehéz lesz összeegyeztetni India igényeivel, vagyis amerikai nukleáris technológia és eszközök Indiába történő exportjával. Az új amerikai adminisztráció eltérő hozzáállását mutatja, hogy Washington hónapok óta halogat egy kritikus kétoldalú megállapodást nukleáris fűtőanyagok újrafelhasználásával kapcsolatban.²²

Más területeken sem felhőtlen az együttműködés. A klímakérdésben India – Kínához és a legtöbb fejlődő országhoz hasonlóan – továbbra sem hajlandó semmilyen emissziós plafont elfogadni. Újdelhi nem alaptalan érvelése szerint az üvegházhatás csökkentéséért a fejlett országoknak kell viselniük a felelősséget, mivel ők felelősek a légkörbe juttatott szennyező anyagok nagy részéért.²³ A fejlett országok által a koppenhágai csúcsertekezleten a szegényebbek részére környezetvédelmi beruházásokra felajánlott pénzügyi támogatást – 2012-ig 30 milliárd dollár²⁴ – pedig kevésnek tartja ahhoz, hogy az emisszió kérdésében megváltoztassa álláspontját. A kereskedelem területén sem vitamentes Washington és Újdelhi álláspontja, a Világkereskedelmi Szervezet jelenleg is lezáratlan dohai fordulóján a két nagyhata-

¹⁹ Obama Meets Leaders of Asean, Myanmar, to Counter Chinese Clout. *Bloomberg Press*, 16.11.2009. http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=20601103&sid=aa_Vb6QPBiBg

²⁰ Obama Meets Leaders of Asean, Myanmar, to Counter Chinese Clout. *Bloomberg Press*, 16.11.2009. http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=20601103&sid=aa_Vb6QPBiBg

²¹ Obama less attentive to Indo-US friendship: US diplomat. *Express India Online*, 25.11.2009. <http://www.expressindia.com/latest-news/Obama-less-attentive-to-IndoUS-friendship-US-diplomat/546028/>

²² David J. Karl: U.S.-India Relations: Missing George W. *PACNet - Pacific Forum CSIS*, No. 77. 07.12.2009. <http://csis.org/files/publication/pac0977.pdf>

²³ Mandhur Singh: Behind India's Intransigence on Climate-Change Talks. 10.10.2009. <http://www.time.com/time/health/article/0,8599,1921138,00.html>

²⁴ Climate Deal Reached, but Limited. *The Boston Globe*, 19.12.2009. http://www.boston.com/news/world/europe/articles/2009/12/19/climate_deal_reached_but_limited/?page=2

lomnak különösen a mezőgazdasági kérdésekben eltérőek az érdekeik.²⁵ A washingtoni találkozón ugyan tovább szélesítették a gazdasági, technológiai, tudományos és környezetvédelmi együttműködést, de a Bush-érához hasonló minőségi ugrás a bilaterális kapcsolatokban egyelőre nem várható.

²⁵ Marathon WTO Talks Collapse in U.S. – India farm. *Reuters*, 29.07.2008.
<http://www.reuters.com/article/idUSL747098220080729>